

кативної компетенції, що є необхідним для кар'єрного і професійного зростання, розвитку бізнесу, виробництва, торгівлі, успішної міжнародної співпраці з діловими партнерами.

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Китайгородская Г. А. Курсовое обучение иностранным языкам методом активизации резервных возможностей личности как объект стандартизации / Г. А. Китайгородская // Образовательные стандарты в курсовом обучении иностранным языкам. – М., 1999. – С. 16–18.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / [Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Колектив авторів : Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін.] – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
5. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / [Колектив авторів : С. М. Амеліна, Л. С. Аззоліні, Н. Є. Беньямінова та ін.]. – К. : Ленвіт, 2006. – 90 с.
6. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам / А. Н. Щукин. – М. : Филоматис, 2004. – 416 с.

УДК 81'373.421:796.322

Н. А. Юрко,

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів

СИНОНІМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕРМІНІВ ГАНДБОЛУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено дослідженню синонімічних особливостей фахової термінології гандболу в англійській мові. Актуальність дослідження визначається суперечливою природою термінологічної синонімії та відсутністю комплексного дослідження синонімічних термінів такого поширеного ігрового виду спорту, як гандбол. Об'єктом нашого дослідження є англійські синонімічні одиниці гандбольної термінології, а предметом – синонімічні характеристики термінів гандболу в англійській мові. Мета даної розвідки полягає у комплексному дослідженні англійських синонімічних одиниць термінології гандболу.

Проаналізовано вибірку англійських спортивних термінів із друкованих джерел та Інтернет ресурсів. Шляхом аналізу літературних джерел, зіставний методом та методом структурного аналізу виявлено синонімічні відносини у сфері термінів гандболу в англійській мові. Окреслено перспективні напрямки подальших досліджень у галузі фахової лексики гандболу.

Ключові слова: синонімія, синонімічні ряди, терміни, синонімічні одиниці, спортивна термінологія, гандбол.

СИНОНИМИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕРМИНОВ ГАНДБОЛА В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Статья посвящена изучению синонимических особенностей профессиональной терминологии гандбола в английском языке. Актуальность исследования определяется противоречивой природой терминологической синонимии и отсутствием комплексного исследования синонимических терминов такого распространенного игрового вида спорта, как гандбол. Объектом нашего исследования являются англоязычные синонимические единицы гандбольной терминологии, а предметом – синонимические характеристики терминов гандбола в английском языке. Цель данной статьи заключается в комплексном исследовании англоязычных синонимических единиц терминологии гандбола.

Проанализирована подборка англоязычных спортивных терминов из печатных источников и Интернет ресурсов. Путем анализа литературных источников, сопоставительным методом и методом структурного анализа выявлены синонимические отношения в сфере терминов гандбола в английском языке. Обозначены перспективные направления дальнейших исследований в отрасли профессиональной терминологии гандбола.

Ключевые слова: синонимия, синонимические ряды, термины, синонимические единицы, спортивная терминология, гандбол.

SYNONYMOUS CHARACTERISTICS OF ENGLISH HANDBALL TERMINOLOGY

The article deals with synonymous peculiarities of the professional terms in English handball terminology. Actuality of the research was determined by a contradictory nature of terminology synonymy and lack of complex investigations in the field of synonymous units in handball terminology.

The aim of the research was a complex study of English synonymous units in handball terminology. Consequently, the object of research was the English synonyms in the sports terminology of handball, and the subject concerns the synonymous characteristics of the English handball terms.

English samples of sports terms from library and Internet resources have been analysed in the article. Synonymous relations in English handball terminology have been revealed due to the resource analysis, the comparative and structural analysis methods.

The findings of the research are as follows: synonymous units account for 31% of the studied terms; the ratio of absolute synonyms in handball terminology is 68% and relative synonyms – 32%; synonymous relations have been revealed between the simple terms, compound terms, word-combinations and abbreviations; synonymic strings of handball terms range from 2 to 4 synonyms; the most productive is the synonymy among one-component terms, multi-component terms, and between one- and multi-component terms of handball.

Further research perspectives in professional handball terminology have been defined in terms systematization and compiling a handball glossary considering the synonymous peculiarities of English handball terms.

Keywords: synonymy, synonymic strings, terms, synonymous units, sports terminology, handball.

Спортивна термінологія, як вагома частина словникового складу англійської мови, перебуває в стані постійного розвитку. Процес безперервного розвитку будь-якої мови супроводжуються появою нових термінів для позначення вже відомих предметів та явищ. Проте, науковий стиль термінології вимагає максимальної точності визначень та формулювань. Така протидія двох закономірностей викликає необхідність дослідження важливої проблеми складної та неоднозначної синонімії в термінології.

Актуальність дослідження визначається суперечливою природою термінологічної синонімії та відсутністю комплексного дослідження синонімічних термінів такого поширеного ігрового виду спорту, як гандбол.

Мета даної розвідки полягає у комплексному дослідженні англomовних синонімічних одиниць термінології гандболу.

Завдання дослідження передбачає виявлення та порівняння синонімічних відносин у сфері термінів гандболу в англійській мові.

Відповідно, **об'єктом** нашого дослідження є англomовні синонімічні одиниці гандбольної термінології, а **предметом** – синонімічні характеристики термінів гандболу в англійській мові.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, зіставний метод, метод структурного аналізу.

Джерельною базою нашого дослідження є вибірка англomовних термінів гандболу із друкованих джерел [3; 5] та Інтернет ресурсів [7; 6].

Термінологічну синонімію досліджували як вітчизняні так і зарубіжні мовознавці (О. В. Суперанська, Ю. Д. Апресян, В. П. Даниленко, І. М. Кочан, О. В. Боровська, Т. Михайленко та інші).

Майже всі вони, як зазначає Т. Михайленко, визнають «природність і неминучість синонімічних відношень між термінами як вияв загальнономовних процесів, проте залишаються дискусійними деякі проблеми, зокрема з'ясування меж термінологічної синонімії та визначення критеріїв синонімічності в термінології» [2].

На думку О. В. Суперанської «явище синонімії в термінології тимчасове та свідчить або про зміни термінологічних норм, або про подальше, поглиблене вивчення тих явищ, які за певних причин могли якийсь час іменуватися різними словами» [4, с. 89].

В. П. Даниленко стверджує, що «терміни, які виражають певне поняття, як правило, не характеризують його з різних боків, а є дублетними найменуваннями, що ввійшли до термінологічної системи внаслідок мовних контактів і різноспрямованих тенденцій у процесі її формування» [1, с. 53].

Унаслідок аналізу досліджуваної термінології гандболу було виявлено, що **за ступенем спільності семантики** синонімічні одиниці гандболу в англійській мові поділяються на:

- **абсолютні** синоніми (68%);
- **відносні** синоніми (32%).

Наявність абсолютних термінів-синонімів є результатом процесу інтернаціоналізації гандбольної термінології англійської мови. Існування відносних синонімів – це результат діяльності вчених, які намагаються поглибити наукові знання щодо об'єкта дослідження в межах певного наукового напрямку.

Абсолютні синонімічні терміни гандболу в англійській мові представлені:

- **дублетами** (12%)
- та **варіантами** (88%).

До складу **дублетних пар** гандбольної термінології входять питома англійські терміни і терміни-запозичення (*наприклад*: time-keeper – chronometrist).

Синоніми-варіанти термінології гандболу в англійській мові класифікуються за:

- **ознакою повноти**
- та **ознакою рівня мовної системи**.

За ознакою повноти розрізняємо:

- **повні синоніми-варіанти**;
- **короткі синоніми-варіанти**.

Повні синоніми-варіанти термінів гандболу повністю зберігають свою форму та характеризуються варіюванням лише одного елемента (*наприклад*: field player – court player).

У **коротких синонімах-варіантах** кількість компонентів гандбольного терміна скорочується (*наприклад*: playing court – court).

За ознакою рівня мовної системи виділяємо такі синоніми-варіанти термінології гандболу в англійській мові:

- **словотвірні** варіанти, які розрізняються наявністю різних афіксів (*наприклад*: dribble – dribbling);
- **орфографічні** варіанти (*наприклад*: play-maker – playmaker);
- **синтаксичні** варіанти (*наприклад*: possession of the ball – ball possession);
- **морфолого-синтаксичні** варіанти:
  - **еліптичні конструкції**, створені внаслідок скорочення багатокомпонентного терміна (*наприклад*: dive shot – dive);
  - **аббревіатурні варіанти** (*наприклад*: IHF – International Handball Federation).

Окрім абсолютних синонімів у гандбольній термінології англійської мови є також **відносні синоніми** з частковим збігом лексичного значення, які вживаються у межах термінології гандболу як рівнозначні (*наприклад*: feint – feigned shot).

З точки зору **внутрішньої цілісності** синонімічних термінів гандболу розрізняємо синонімію

- **однокомпонентних** термінів (*наприклад*: throw – shot);
- **багатокомпонентних** термінів (*наприклад*: six-metre line – goal area line);
- **одно- та багатокомпонентних** термінів (*наприклад*: pivot – line player).

Синонімічні одиниці термінології гандболу в англійській мові формують синонімічні ряди, які можуть складатися з:

- **двох** гандбольних термінів (*наприклад*: penalty line – seven-metre line);
- **трьох** гандбольних термінів (*наприклад*: player – field player – court player);
- та **чотирьох** гандбольних термінів серед **відносних синонімів** (*наприклад*: fouls – infractions – breaking the rules – unsportsmanlike conduct).

На підставі проведеного аналізу досліджуваних термінів гандболу в англійській мові можемо зробити наступні **висновки**:

- Синонімічні одиниці становлять 31% в межах досліджуваної вибірки англomовних термінів гандболу.
- За ступенем спільності семантики синонімічні терміни гандболу в англійській мові представлені абсолютними (68%) та відносними синонімами (32%).

- У синонімічні відношення вступають прості, складні терміни, термінологічні словосполучення та аббревіатури.
- Кількість англomовних термінів у синонімічних рядах гандбольної термінології варіюється від 2 до 4 одиниць.
- Найбільш продуктивною є синонімія однокомпонентних, багатокомпонентних, а також одно- та багатокомпонентних термінів гандболу.

Перспективу дослідження бачаємо у системному упорядкуванні термінології гандболу та укладанні термінологічного словника із урахуванням синонімічних характеристик термінів гандболу в англійській мові.

Література:

1. Даниленко В. П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. – М. : Наука, 1977. – 246 с.
2. Михайленко, Т. Синонімічні відношення в українській науково-технічній термінології / Т. Михайленко // Українське мовознавство. – 2003. – № 25. – С. 24.
3. Ручной мяч : спорт. термины на пяти яз. Русский. Français. English. Deutsch. Espanol / ред. А. Н. Евтушенко. – М. : Русский язык, 1978. – 95 с.
4. Суперанская А. В. Литературный язык и терминологическая лексика / А. В. Суперанская // Проблемы разработки и упорядочения терминологии в академиях наук союзных республик. – М. : Наука, 1983. – С. 81–90.
5. Rules of the Game : International Handball Federation. – Basel, Switzerland, 2005. – 103 p.
6. International Handball Federation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ihf.info>.
7. Official website of the Olympic Movement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.olympic.org>.

УДК 811. 112.2:001.4:33

Р. Я. Янкович,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

ЗБАГАЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ШЛЯХОМ ЗАПОЗИЧЕННЯ АНГЛІЦИЗМІВ

У статті проаналізовано процес запозичення англiцизмiв у нiмецькiй економiчнiй термiносистемi, номiнацiї нових предметiв та явищ сфери пiдприємництва. Крім того, описано структурно-семантичнi та морфологiчнi ознаки економiчних термiнiв, що походять з англiйськiй, встановлено основнi причини стрiмкiй активiзацiї процесу запозичення. Розглянуто змiни, яких зазнають англiцизми при адаптацiї до фонетичнiй, графiчнiй, морфологiчнiй й лексико-семантичнiй систем нiмецькiй мови. Проведено семантичнiй аналіз найбiльш вживаних у економiчнiй сферi термiнiв.

Ключові слова: термін, терміносистема, запозичення, англiцизм, номiнацiя, еквiвалент, адаптацiя, сфера економiки.

ОБОГАЩЕНИЕ НЕМЕЦКОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОСИСТЕМЫ ПУТЕМ ЗАИМСТВОВАНИЯ АНГЛИЦИЗМОВ

В научной статье проанализирован процесс заимствования англицизмов в немецкой экономической термино-системе, номинации новых предметов и явлений сферы предпринимательства. Кроме этого, описаны структурно-семантические и морфологические признаки экономических терминов, происходящих из английского, установлены основные причины стремительной активизации процесса заимствования. Рассмотрены изменения, которым подвергаются англицизмы при адаптации к фонетической, графической, морфологической и лексико-семантической системам немецкого языка. Проведен анализ наиболее употребляемых в экономической сфере терминов.

Ключевые слова: термин, терминосистема, заимствованные слова, англицизм, номинация, эквивалент, адаптация, сфера предпринимательства.

THE ENRICHMENT OF GERMAN ECONOMIC TERMSYSTEM BY THE ADAPTION OF ENGLISH WORDS

The article analyses the process of adoption of anglicisms in German economic termsystem, the nomination of new objects and phenomena in the sphere of entrepreneurship. It also describes the structural-semantic and morphological signs of economic terms derived from English, the main reasons for rapid increase of the borrowing process. The changes, which are anglicisms during adaptation to the phonetic, graphical, morphological and lexical-semantic systems of the German language influenced by, were described in it. The semantic analysis of the most used in the economic sphere terms was carried out.

Keywords: term, termsystem, loan words, anglicism, nomination, equivalent, adaptation, economy sphere.

У епоху становлення нової інформаційної парадигми, розвитку штучного інтелекту, науки, техніки та віртуалізації спілкування роль термінологічної лексики стрімко зростає. Потреба номінації нових речей та сучасних явищ, зумовлених технічним прогресом, є основною причиною появи нових слів. Економічна терміносистема німецької мови пристосовується до нових вимог галузі й постійно поповнюється новими елементами або «позбувається» зайвих.

Проблеми теорії терміна були об'єктом інтенсивного дослідження багатьох українських (А. С. Д'яков, І. С. Квітко, Т. Р. Кияк) і зарубіжних мовознавців (В. В. Виноградов, Г. Й. Винокур, М. М. Володіна, В. Г. Гак, Б. М. Головін, С. В. Гриньов, Н. Fluck, D. Möhn, T. Roelke). У межах цих розвідок було розглянуто специфіку терміна як особливої одиниці лексичної системи (В. М. Лейчик, О. В. Луньова, О. В. Суперанська), визначено його основні ознаки (Д. С. Лотте, В. А. Татаринів, О. М. Толикіна), досліджено семантичний аспект терміна (О. М. Галкіна, Т. Р. Кияк, Л. Х. Ларькова, В. М. Манакін). Указані дослідження створили теоретико-методологічну базу для подальшого вивчення окремих терміносистем, їхньої побудови й закономірностей розвитку.

Об'єктом дослідження даної статті є термінологічна лексика у сфері економіки та підприємництва, а саме терміни-англiцизми, що були запозичені для позначення нових чи вже існуючих економічних понять та явищ. Економічний термін розглядається як слово або словосполучення, що відображає реалії в сфері економіки й перебуває в системному зв'язку з іншими лексичними одиницями економічної галузі. Для аналізу були використані спеціальні лексикографічні джерела та матеріали газет «Handelsblatt», «Frankfurter Allgemeine Zeitung», «Bild», журнал «Spiegel».

Активізація процесу запозичення та широке вживання англiцизмiв у нiмецькiй мові у економiчнiй галузі пов'язані з провідними позиціями американської економіки, проникненням в економіку нових фахових речей, понять тощо (О. М. Лотка). Особливу роль у запозиченні відіграє принцип мовної економії. Запозичене слово часто виявляється коротшим, змістовнішим, ніж відповідне багатоскладове чи багатокореневе німецьке [1, с. 10].

До найголовніших причин збагачення німецької терміносистеми англiцизмами вiдносять такі: 1) відсутність у рідній мові еквіваленту для позначення нового поняття: англ. *management* – *das Management*, англ. *marketing* – *das Marketing*, англ. *scaling* – *das Scaling*; 2) тенденція до використання одного запозиченого слова замість звороту: англ. *clearing*, нім. *das Clearing*, укр. *кліринг* – система безготівкових розрахунків, що ґрунтується на зарахуванні банками взаємних платіжних вимог сторін; 3) прагнення до підвищення й збереження комунікативної чіткості лексичних одиниць, яке виражається у вилученні полісемії або омонімії в запозиченій мові, наприклад: англ. *factoring* – нім. : *das Factoring* – укр. *факторинг* –